

Starši ob ločitvah mislijo le nase in pozabljajo na otrokovo korist

Kadar so v zakonski zvezi, ki jo želita zakonca razvezati, mladoletni otroci ali kadar se izvenzakonska partnerja, ki imata otroka, odločita za ločeno življenje, se morata na Centru za socialno delo dogovoriti o nadaljnjem varstvu in vzgoji otroka. Strokovno temu pravijo predhodno družinsko posredovanje, ki ima v prvi vrsti svetovalen namen. Marjan Kokot iz CSD Ptuj nam je v pogovoru za naš časopis zaupal, kako tovrstno posredovanje poteka in kje kot strokovni delavec vidi razlog za naraščajoče število ločitev in razhodov.

«Predhodno družinsko posredovanje ima svetovalen namen. Svetovalec skuša starše pripraviti do sodelovanja, da pridejo do dogovora, ki je v korist otroka. Če tega ni možno skleniti tu, CSD izda potrdilo, na podlagi katerega eden izmed zakoncev oziroma partnerjev vloži tožbo,« razlaga Marjan Kokot, ki na CSD Ptuj opravlja vse svetovalne razgovore pred razvezo zakonske zveze. Predhodno družinsko posredovanje pa lahko poteka tudi po razvezi ali razhodu izvenzakonskih partnerjev, kadar pride do kakšnih sprememb in se morata starša o njih skupaj dogovoriti.

Na CSD na podlagi svetovalnega razgovora, ki ga opravijo, napišejo mnenje, v katerem zapišejo, kaj bi bilo za otroka najbolje. Kot pravi, najmanj težav opaža pri odločanju, komu se zaupa otrok v nadaljnje varstvo. Težave se pojavijo pri določanju poteka stikov in višini preživnine.

V okviru teh pogovorov se o vzrokih za razvezo načeloma ne pogovarjajo, a kot pravi Kokot, so tovrstna odločanja običajno prežeta z močnimi čustvi jeze, žalosti in prizadetosti. Starši velikokrat v središče pogovora postavljajo sebe in ne otroka,

kar v omenjenih postopkih predstavlja oviro, saj so ti namenjeni temu, da se odloči o skrbi in varstvu otroka. Sicer pa so po podatkih otroci v večini primerov zaupani materi, čeprav primeri, ko je otrok v nadaljnje varstvo in vzgojo zaupan očetu, niso osamljeni. Naloga strokovnega delavca je skupaj s starši sprejeti odločitev, ki bo v otrokovo korist. Otroci imajo, če razumejo pomen postopka in se zavedajo posledic svojih odločitev, v skladu z mednarodno konvencijo o otrokovih pravicah in tudi z našo zakonodajo pravico povedati svoje mnenje oziroma želje o tem, komu naj se zaupajo v nadaljnje varstvo in kakšni naj bi bili stiki s staršem, s katerim ne bodo živeli. «Tu zaznavamo zelo očitno manipulacijo, ki pa je sicer v največji meri možna, ko so otroci še manjši. Starši postavljajo svoje potrebe pred potrebe svojih otrok in otroke izkoriščajo kot sredstvo manipulacije do drugega starša.» Na razgovorih tako skušajo preseči to stanje in otroka postaviti v središče. To je tisto, kar je iz strokovnega vidika najpomembnejše. «V takih primerih je težko presojeti, kaj je v otrokovo korist. Kadar razmere oziroma težave presegajo kom-

Marjan Kokot

Foto: Črtomir Goznik

petence svetovalnih delavcev, Center za socialno delo sodišču predlaga, da si pridobi mnenje sodnega izvedenca. To se zgodi na primer, kadar na CSD ugotovljamo, da nobeden od staršev ni sposoben izpolnjevati starševske vloge. Kadar so otroci že večji, stari 15 let ali več, pa po besedah Marjana Kokota zelo eksplicitno povedo, s kom želijo živeti, saj postopek že zagotovo razumejo.

Ljudem manjka sposobnost komuniciranja

Kar ob svojem delu ugotavlja, je dejstvo, da institut zakonske zveze ni več tako pomemben, čeprav je v širšem okolju opaziti, da se mladi ljudje v zadnjem obdobju več odločajo za zakonsko zvezo. «Ivenzakonska skupnost in zakon sta pravno formalno sicer povsem izenačeni, čeprav ima zakonska zveza zagotovo večjo moralno zavezo. Zdi se mi, da je težje oditi iz zakona kot iz izvenzakonske zveze, čeprav po

drugi strani nekateri, ki so sicer v zakonski skupnosti, tudi s tem nimajo težav.»

Kokot kot osnovni problem, ki privede do ločitev oziroma razhodov, vidi težave v odnosih. «Dobre odnose lahko zagotovimo samo z učinkovito komunikacijo, te pa je vse manj. To opažam v vseh razgovorih, ki jih opravljam. Starši niso sposobni učinkovitega komuniciranja. Ljudem manjka sposobnost, da bi se o problemih znali pogovoriti na učinkovit način, postajajo vse bolj netolerantni in nepotrpežljivi.» Po Kokotovih besedah morajo grede v te zveze ali zakone s prevelikimi pričakovanji do partnerja in čakajo v prepričanju, da ga bodo spremenili. «Kar pa se seveda ne zgodi, mi ljudi ne moremo spreminjati, spremenimo lahko samo naš odnos do ljudi,» pojasnjuje Marjan Kokot. «Ljudje ne znajo rešiti svojega partnerskega odnosa, in kar predstavlja največjo težavo, je to, da se, kadar ljudje živijo skupaj, starševska vloga in partnerski odnos prepletata, ko pa gresta partnerja narazen, imamo partnerski odnos, ki ga ni več, starševska vloga pa še zmeraj ostane ista. Ta dva človeka naj bi bila v dobro svojih otrok med seboj sposobna komunicirati kot starša in ne več kot partnerja, česar pa ljudje velikokrat ne znajo in ne zmorejo, ker vedno zraven mešajo partnerski odnos in čustva, ki jih nosijo v nahrbtniku. Teh čustev se enostavno ne znajo znebiti,» figurativno razlaga Kokot, zato na razgovorih skušajo preseči to stanje in otroka postaviti v središče. Žrtve ločitev so namreč v največji meri prav otroci, ki potrebujejo pozornost in skrb obeh staršev.

Slovenija • Število razvez iz leta v

Sporazumna lo

Znano je, da se je število porok na letni ravni

Po besedah poznavalcev je razlog za vse večje število razhodov parov, bodisi zakoncev ali partnerjev v izvenzakonski skupnostih, pomanjkanje učinkovite komunikacije ter nepotrpežljivost. Pred ločitvijo se morata zakonca, če imata otroke, sporazumeti o varstvu, vzgoji in preživljanju otrok ter razdeliti premoženje. To lahko storita sporazumno ali s tožbo. Slednje je lahko celo cenejše od sporazumne ločitve.

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je bilo v letu 2012, za leto 2013 še namreč ni dostopnih podatkov, prvič po 10 letih sklenjenih več kot 7.000 zakonskih zvez, medtem ko je bilo število razvez 2.509, kar je več kot leto poprej. Povprečna starost ženinov ob sklenitvi zakonske zveze v letu 2012 je bila 34,3 leta, neveste so bile v povprečju tri leta mlajše, njihova povprečna starost ob sklenitvi zakonske zveze je bila 31,5 leta. Sklepanje zakonskih zvez se tako po podatkih sodeč vse bolj pomika v višje starostne skupine, kar je razvidno iz števila sklenjenih zakonskih zvez na tisoč prebivalcev po starostnih skupinah ženina in neveste. Pred dvema desetletjema, v letu 1992, je 38 ženinov na tisoč moških sklenilo zakonsko zvezo v starostni skupini od 20 do 24 let, v letu 2012 pa jih je v isti starostni skupini zakonsko zvezo sklenilo le osem. Največ ženinov je tega leta zakonsko zvezo sklenilo v starostnih skupinah od 25 do 29 let in od 30 do 34 let. Razlike so še bolj izrazite pri

nevestah. Leta 1992 je 61 nevest na tisoč žensk sklenilo zakonsko zvezo v starostni skupini 20 do 24 let, dvajset let kasneje, leta 2012 jih je v isti starostni skupini zakonsko zvezo sklenilo le 18.

V letu 2012 9,2 % več razvez kot leto prej

Kot ugotavlja Statistični urad RS, se je v letu 2012 razvezalo 2.509 zakonskih parov, kar je za 9,2 % več kot v letu 2011. Povprečna starost moža ob razvezi je bila 45,5 leta, povprečna starost žene ob razvezi pa 42,6 leta. Podat-

Foto: Črtomir Goznik

Pomoč pri varstvu otrokove koristi v sodnih postopkih

	2009	2010	2011	2012	2013
-preživljanje	9	21	40	60	81
-varstvo otrok	8	21	44	57	88
-stiki	15	28	50	67	83

Vir: CSD Ptuj

Center za socialno delo Ptuj v okviru zakonskega in družinskega svetovanja vodi svetovalni razgovor ob prenehanju zakonske zveze, ki je obvezen, kadar so v družini mladoletni otroci. Pred tem se lahko starša v okviru predhodnega družinskega posredovanja (ki je namenjeno sporazumni odločitvi), dogovorita, komu se bodo zaupali otroci v nadaljnje varstvo, o višini preživnine ter stikih. Ti razgovori se lahko vodijo tudi po že opravljeni razvezi ali razhodu, kadar naknadno pride do sprememb, na podlagi katerih morata starša doreči zadeve. Podatki kažejo, da se starši iz leta v leto več odločajo za postopke po sodni poti.

Število primerov razgovorov po letih na CSD Ptuj

	2009	2010	2011	2012	2013
Svetovalni razgovor ob prenehanju zakonske zveze	41	42	33	37	43
Predhodno družinsko posredovanje – stiki	106	117	143	130	112
Predhodno družinsko posredovanje – varstvo otrok	32	74	69	89	103
Predhodno družinsko posredovanje – preživljanje	38	78	86	85	76

Vir: CSD Ptuj

eto narašča

Ločitev lahko stane več od ločitve s tožbo

Med zadnjih 50 letih razpolovilo, skorajda obratno pa se je zgodilo z razvezami, ki iz leta v leto naraščajo.

Skoraj polovica zakonskih parov se je razvezala po več kot 15 letih trajanja zakonske zveze.

ki kažejo, da se vse več zakonskih zvez razveže po dalj časa trajajoči zakonski zvezi. Med tistimi, ki so se razvezale v letu 2012, se jih je skoraj polovica razvezala po več kot 15 letih trajanja zakonske zveze. Vsaka šesta se je razvezala po manj kot petih letih zakona, 1 % pa se jih je razvezalo že v prvem letu zakona. V letu 2012 je bilo med zakonskimi zvezami, ki so se razvezale, skoraj polovica takih, v katerih ob razvezi ni bilo vzdrževanih otrok. V preostalih je ob razvezi živelo 1.997 otrok. Polovica od teh je bila dodeljena materam, obema star-

šema jih je bilo dodeljenih 30,1 %, očetu pa 9,2 %.

Ločitev s tožbo ali sporazumna ločitev?

Na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti so nam pojasnili, da se postopek ločitve prične s predlogom za sporazumno razvezo ali vložitev tožbe za razvezo. Če se zakonca želita razvezati sporazumno, sodišče razveže njuno zakonsko zvezo na podlagi sporazuma, če sta se sporazumela o var-

stvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok ter o njihovih stikih s staršema. Zakonca morata predložiti tudi sklenjen sporazum o delitvi skupnega premoženja v obliki izvršljivega notarskega zapisa ali o tem, kdo od njiju ostane ali postane najemnik stanovanja in o preživljanju zakonca, ki nima sredstev za življenje in brez svoje krivde ni zaposlen. Preden sodišče razveže zakonsko zvezo, mora ugotoviti, ali je s sporazumom zakoncev poskrbljeno za varstvo, vzgojo in preživljanje skupnih otrok ter za stike med otroki in staršema v skla-

du s koristjo otrok ter o tem pridobiti mnenje centra za socialno delo. Sodišče upošteva tudi otrokovo mnenje, če ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral in če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice. Če se zakonca ne sporazumeta, pa lahko vsak od njiju zahteva razvezo zakonske zveze, tako da pri pristojnem sodišču vložijo tožbo za razvezo zakonske zveze, in sicer če je zakonska zveza iz kateregakoli vzroka nevzdržna. Kadar sodišče razveže zakonsko zvezo v primeru vložene tožbe, odloči tudi o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok ter o njihovih stikih s starši. Preden sodišče odloči, mora ugotoviti, kako bodo otrokove koristi najbolje zagotovljene. O tem mora prav tako pridobiti mnenje centra za socialno delo.

Stroški v vsakem primeru visoki

Koliko pravzaprav stane postopek razveze, je težko reči. V primeru postopka sporazumne razveze se zakonca obrneta na notarja, ki pripravi predlog sporazuma. Strošek tega je od primera do primera različen, saj se obračunava glede na vrednost skupnega premoženja, zapletenost primera in količino časa, ki ga notar porabi. Sicer pa naj bi bil tovrsten postopek, če se zakonca o vsem dogovorita, najhitrejši in najcenejši. Kadar se zakonca o čem ne moreta zediniti, kar se po neuradnih podatkih dogaja v večini primerov, je edina rešitev razveza s tožbo. Tudi v tem primeru naj bi bili

Število porok in razvez v Sloveniji

Leto	Število porok	Število razvez
1960	14.013	1.540
1970	14.281	1.913
1980	12.377	2.309
1990	8.517	1.858
2000	7.201	2.125
2010	6.528	2.430
2011	6.671	2.298
2012	7.057	2.509

Vir: Statistični urad RS

Foto: Črtomir Goznik

V letu 2012 je bilo v državi 2509 razvez, kar je za 9,2 odstotka več kot leto prej.

Povprečna starost ženina in neveste ob sklenitvi zakonske zveze

Leto	Povprečna starost ženina	Povprečna starost neveste
1960	29,1	25,8
1970	28,0	24,3
1980	27,5	24,1
1990	28,7	25,4
2000	31,4	28,4
2010	33,7	30,8
2011	34,0	31,2
2012	34,3	31,5

Vir: Statistični urad RS

stroški različni od primera do primera, ti poleg sodne takse vsebujejo še stroške odvetnikov, izvedencev in podobno. Sodna taksa za vložitev tožbe za razvezo stane 72 evrov. A to je le strošek same razveze, ne pa tudi delitve premoženja. V primeru ločitve s tožbo je to treba reševati ločeno, medtem ko pri sporazumni

ločitvi predlog za razvezo, ki ga pripravi notar, stane od 55,20 evra navzgor, sporazum o delitvi premoženja pa se, kot že rečeno, obračuna po ceniku notarskih tarif glede na vrednost premoženja in zapletenost primera. Ti pa so po besedah pravnikov le redko nezapleteni.

Patricija Kovačec

Sklenitve in razveze zakonskih zvez po občinah v letu 2012

Občina	Število porok	Število razvez
Slovenija	7.057	2.509
Ptuj	73	19
Ormož	38	5
Majšperk	18	2
Videm	17	5
Hajdina	14	5
Gorišnica	13	2
Kidričevo	13	4
Markovci	11	5
Destričnik	9	1
Juršinci	9	2
Zavrč	9	6
Domava	7	2
Središče ob Dravi	5	2
Sveti Tomaž	5	1
Sv. Andraž	5	0
Trnovska vas	5	0
Cirkulane	4	2
Podlehnik	2	2
Skupaj	257	65

Vir: Statistični urad RS

Foto: Patricija Kovačec